

Zinātnes Vēstnesis

LATVIJAS ZINĀTNIKU SAVIENĪBAS LAIKRAKSTS

Nr. 8(36) 1992. gada 1.—15. jūnijs

Cena 80 kapeikas

ATKLĀTA VĒSTULE LR AUGSTĀKAJAI PADOMEI UN LR MINISTRU PADOMEI

Latvijas zinātnei ir pienācis smagu pārbaudījumu laiks. Bez nopietna atbalsta tai draud katastrofa. Galvenais iemesls šādai situācijai ir fakts, ka ienākumu pieaugums republikas budžetā ir vairākas reizes mazāks nekā dzīves dārdzības celšanās Latvijā. Tas rada nopietnas grūtības visās dzīves jomās, kuras pamatā tiek finansētas no budžeta, bet zinātnē šāda disproporcija ir jūtama vissmagāk. Šā gada pirmajā pusē budžeta asignējums zinātnei nomināli ir palielinājies 3,4 reizes, bet pētnieciskā darba nodrošināšanai iepriekšējā minimālā līmenī ir vajadzīgi līdzekļi, kas vairāk nekā 10 reizes pārsniedz iepriekš saņemtos.

Vairākām zinātniskajām iestādēm nepietiek līdzekļu pat telpu uzturēšanai un jau ievērojami samazinātā personāla algu izmaksām minimālā līmenī (bieži zinātnieki ir spiesti strādāt nepilnu slodzi). Vērojama spējīgu zinātnieku aiziešana no zinātnes vai arī darba meklēšana ārzemēs. Šāds stāvoklis zinātnē visbiežāk veidā ietekmē arī augstāko izglītību, kur tuvākajā laikā var tikt pārtraukta augstākās kvalifikācijas speciālistu sagatavošana vairākās tautsaimniecības un nacionālās kultūras nozarēs.

Diemžēl krīzē nonākušās tautsaimniecības nozares nespēj izmantot un finansēt Latvijas zinātni uz līgumattiecību pamata, kā arī neizrada īpašu interesi pēc zinātnē nodarbinātajiem kvalificētajiem speciālistiem. Līdz ar to vairākums zinātnieku, neraugoties uz viņu kvalifikāciju un gatavību iesaistīties aktuālu tautsaimniecības problēmu risināšanā, joprojām paliek atkarīgi no trūcīgajiem budžeta līdzekļiem.

Tādējādi Latvija var zaudēt vienu no savām lielākajām vērtībām — intelektuālo potenciālu, bez kura Latvijā kā zemē bez nozīmīgām dabas bagātībām nav iedomājams tautsaimniecī-

bas un kultūras uzplaukums, kā arī demokrātijas saglabāšana. Zinātnes finansējums pašreizējā līmenī noved pie tās sabrukšanas, gan mēģinot atbalstīt lielāko vairumu spējīgo zinātnieku, gan normāli nodrošinot ar līdzekļiem tikai nelielu daudzumu augsti kvalificētu zinātnieku. Pēdējo variantu nav iespējams pietiekami objektīvi realizēt pirms Dānijas organizētās Latvijas zinātnes starptautiskās ekspozīcijas no beiguma (galaslēdziens tiks saņemts š. g. 1. decembrī). Tāpēc jāveic neatliekami radikāli pasākumi Latvijas zinātnes glābšanai.

Zinātnes destrukcija pagaidām vēl nav kļuvusi neatgriezeniska. Izvērsot saskaņotu finansīvu, ekonomisku un likumdošanas darbību, Latvijas zinātni var glābt. Visās Latvijas zinātni vienojošajās organizācijās (LZP, LZS, LZA u. c.) notiek intensīvs darbs valsts un zinātnes attīstības koncepciju izveidē. Pašreizējā noteiktajā ekonomiskajā situācijā ir riskanti definēt Latvijas tautsaimniecībai nepieciešamos prioritāros zinātnes virzienus. Tāpēc ir nepieciešams saglabāt pietiekami augstas kvalitātes un rezultativitātes Latvijas zinātni, lai atdzimstošajai pasaules līmeņa tautsaimniecībai jebkurā nozarē būtu pats nepieciešamākais, t. i., stabila zinātniskā bāze. Pašreizējā momentā nepieciešams aktīvi atbalstīt Latvijas zinātnes iekļaušanos starptautiskajā aprītē. Mēs aicinām AP un MP kopā ar zinātnieku sabiedrības pārstāvjiem izstrādāt un realizēt neatliekamus pasākumus Latvijas zinātnes glābšanai un iestāties par prioritāru intelekta aizsargāšanu kā latviešu nācijas eksistences garantu.

Latvijas zinātnieku vārdā, LZP priekšsēdētājs

A. SILIŅŠ

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJA PAZIŅO,

ka saskaņā ar LZA Statūtiem š. g. novembrī notiks jaunu akadēmijas īsteno, goda un ārzemju locekļu un korespondētājlocekļu vēlēšanas.

Zinātņu akadēmija ir pieņēmusi lēmumu, ka š. g. vēlēšanās pavisam būs 12 īsteno locekļu, 20 ārzemju locekļu un 22 korespondētājlocekļu vakances. Saskaņā ar Statūtiem, vēlēto jaunus īstēnos un ārzemju locekļus, notiek kopīgs kandidātu konkurss bez priekšrocībām kādai specialitātei. Vēlēto jaunus korespondētājlocekļus notiek konkurss izsludināto specialitāšu ietvaros.

Izskatījusi visus saņemtos priekšlikumus, akadēmija izsludina KORESPONDĒTĀJLOCEKĻU VAKANCES šādās specialitātēs:

fizikas un tehniskajās zinātnēs
mātemātika — 1
fizika — 3
mehānika, enerģētika, informātika — 3

ķīmijas un bioloģijas zinātnēs
ķīmija — 3
bioloģija — 1
mikrobioloģija — 1
medicīna — 2
lauksaimniecība — 1

humanitārajās un sociālajās zinātnēs
literatūrzinātne un folkloristika — 2

filozofija — 1
ekonomika un demogrāfija — 1
tiesību zinātnes — 1
vēsture — 1
arhitektūra — 1.

Tiesības izvirzīt Latvijas Zinātņu akadēmijas locekļus kandidātus ir Latvijas zinātniskajām iestādēm, augstskolām, zinātnieku organizācijām, LZA locekļiem. (LZA loceklis var izvirzīt arī pats sevi). Ja kandidātus izvirza iestādes vai organizācijas, tie izvirzāmi padomju sēdēs, aizklāti balsojot, ar vienkāršu balsu vairākumu. LZA locekļu kandidātu vārdi rakstveidā jāpaziņo Latvijas Zinātņu akadēmijai līdz ar attiecīgu motivējumu līdz 1. jūlijam.

Piesakot kandidātus, jāiesniedz šādi dokumenti:

— padomes pieteikums (lēmums) ar aizklātās balsošanas rezultātiem vai Latvijas ZA locekļa parakstīta vēstule,
— zinātnisko darbu saraksts,
— pieteicēja apstiprināta kandidāta zinātniskā biogrāfija (curriculum vitas), (1. lpp.).
Dokumenti sūtāmi Latvijas Zinātņu akadēmijas Prezidijam — 226524, Rīgā, PDP, Turgeņeva ielā 19.

Ziņas LZA Prezidija sekretariātā Rīgā, Turgeņeva ielā 19, 2. st., 230. vai 231. istabā, tālruni 223931 vai 223567.

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS SĒDE 1992. GADA 28. MAIJĀ

Par Latvijas zinātnes attīstības koncepcijas un politikas pamatprincipiem referēja LZA kor. loc. V. Zariņš un LZA īst. loc. E. Grēns (referātu tēzes publicē «Zinātnes Vēstnesis»).

Jautājuma apspriešanā piedalījās akadēmijas locekļi A. Siliņš, E. Siliņš, M. Beķers, A. Muceniece, V. Hausmanis, J. Zaķis, R. Valters, kuri atzīmēja, ka pienācis laiks dot konkrētas atbildes uz izvirzītajiem jautājumiem, nebaudoties kļūdīties. Zinātnes prestižu sabiedrībā var celt tikai paši zinātnieki ar savu aktīvo rīcību, ņemot vērā, ka tieši zinātnē ir vairums Latvijas radošo personību, kuriem nebūtu jāgaida, ka viņiem pateiks priekšā, kas darāms. Nevajadzētu arī gaidīt palīdzību no ārzemēm, kur mūsu problēmas nav pilnīgi izprotamas. Starptautisko sakaru attīstībai apstākļi šobrīd ir labvēlīgi un būtu jāizmanto iespējas gan zinātnieku viesdarbam ārzemēs, gan reālai sadarbībai uz paritātes principiem.

LZA sēde nolēma lūgt akademiķi E. Grēnu organizēt Latvijas zinātnes attīstības koncepcijas un politikas izstrādāšanas darba grupu, un uzaicināt ieinteresētos zinātniekus aktīvi piedalīties grupas darbā.

ZA sēde noklausījās viceprezidenta J. Straidiņa ziņojumu par LZA locekļu vēlēšanām 1992. gada novembrī. LZA locekļu kandidātu vārdi rakstveidā paziņojami LZA (līdz ar attiecīgu motivējumu) līdz š. g. 1. jūlijam. Informāciju skat. «Zinātnes Vēstnesis».

Akademiķis sekretārs A. Siliņš informēja klātesošos par akadēmijas darbību aprīlī—maijā un LZA Prezidija locekļu pienākumu sadali.

Sēdes sākumā AP Izglītības, zinātnes un kultūras komisijas priekšsēdētājs P. Laķis informēja klātesošos par «Likuma par zinātnisko darbību» sagatavošanas gaitu 3. lasījumam un atbildēja uz klātesošo jautājumiem.

* * *

Nākošā LZA sēde paredzēta š. g. 18. jūnijā plkst. 9.30 un tajā paredzēts apspriest jautājumu par Latvijas Republikas valsts valodas politiku: realitāti, perspektīvām, zinātnisko nodrošinājumu.

Akadēmijas sēdes ir atklātas un tajās aicināti piedalīties visi ieinteresētie zinātnieki.

VIZMA VIĻUMSONE

PAZIŅOJUMS

Š. g. 20. jūnijā plkst. 14.30 RTU Celtniecības fakultātes padomes sēžu zālē notiks RTU Habilitācijas padomes H-03 atklātā sēde, kurā disertāciju Habilitētā inženierzinātņu doktora di-nātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs RTU Celtniecības fakultātes docents, Dr. sc. ing.

MARKS GURVIČS

par tēmu «Armētu plastiku konstrukciju elementu drošuma struktūras teorija».

Recenzenti: prof. V. Tamužs, prof. R. Rikards, prof. I. Žiguns. Ar disertāciju var iepazīties RTU CF bibliotēkā Āzenes ielā 16.

Tāl. uzziņām 225918.

I. KNĒTS,
Habilitācijas padomes H-03 priekšsēdētājs

PĒTERIS JURCIŅŠ

Dzeja

Darba lauks

Nupat kā iešalkojās bērzu zaļās vēdas,
Bet traktors melnā laukā smagi rūc.
Es sapratu, ka maize viegli ēdas,
Bet zemes darbs būs mūžam grūts.

Man patīk elpot naktenītes saldās,
Bet nāsīs cērtas dzīves sūrais dūms.
Gan pavalgu, gan maizi gribas galdā —
To nesola ne taurenis,
ne ievu krūms.

* * *

Iet laiks

Mēs daudz ko vējiem nepastāstām —
Ko uzticēt var tikai glāstam.
Tik skaudri vētra kokus loka!
Bet man tik glāstu pilna roka...
Svaigs zaļums visam cauri laužas,
Par jaunu zemes skaistums aužas
Un savilņo ar zaļu trīsu,
Vien laimei mūsu mūžs par īsu.
Vēl aiziet laiks, mūs neapracis.
Tik skumjas atkal zemes acis...

* * *

Pusnakts vīzija

Es tevi apskauju.
Kur tu man dzīvē gaisi?
Ļauj tavam tēlam
Rokas apkārt kļaut...
Šai spoku pusnakstī
Man vienam būtu baisi.
Nu varu
Vieglai domai vaļu ļaut.

Pie tevis piekļaujos,
Tas viss tik irreāli.
Ne minūtes, ne mūža nav vairs žēl.
Mans logs tik zilgans,
Mēness raugās bāli,
Un šķiet —
Pat tavu smaržu jūtu vēl.

* * *

Sapņu tēls

Ar sviedriem vaigā rakts un arts,
Jo kļuvis dārgs ik prieciņš sīkais,
Un, lūk, caur pirkstiem izslīd kvarts
Kā smilts, ko rušina kāds dīkails.

Vēl skaisti nodziest saulriets kvēls,
Preļ asiem mežu galiem slējies.
Pa krēslu aiziet sapņu tēls —
Tāds padilis un devalvējies.

* * *

Aizvadītā diena

Jo dienas nāk mums pretī,
Jo gaidām kaut ko lielu.
Kluss mirklis gadās reti,
Vien burzma ņirb pa ielu.

Tevis lūpas mātes pienā,
Kas ir no brīnumvielās.
Cik rūgta atnāks diena?
Varbūt, ka atnāks liela...

* * *

Man vēl rīts nāk pretī

Kam kalpo tu, pret ko tu bilsti?
No pašas jaunuma tu dilsti.
Bet man ar dzīvi dzīvs vēl sakars.
Tu domāji, ka man jau vakars...
Nē, mīļā — rīts man nāk vēl pretī
Ar dzejas rindu, mirkli retu.
Tik krāsains vēl mans sapņu vijums
Un darba dienas gandarījums!...
Neko no tā man neatņemi —
To liktens lems, ne tu to lemsi.
Mans pulss vēl pārgalvīgi sitas.
Ķer savu laimi, neskaud — cita.

* * *

Zilupīte

Te mēness ragus mazgā
Un zvaigznes starus skalo.
Tik gaišas spilvu pļavas
Gar Zilupīti balo!
Un Zilupītes palos
Mērc vītols savas pītes.
Pat saule savu vaigu
Iet mazgāt Zilupītē.
Ko zilupītei jautāt?
Vien to: vai Laima mīt te?
Aiz tāliem, tāliem mežiem
Klīst bāra dvēselīte.

* * *

Kad stikli plīst

Kas tur tā mirdz?
Kāpj termometrā grādi.
Tik pilna sirds, —
Un ne ar marmelādi.

Ja vainas dzīst —
To labprāt draugiem vēstām.
Kad stikli plīst —
Tos velti zemē dēstām.

Vai nesaplēsts
Kaut kas ir manī pašā?
Jā — gribas ēst,
Un dzīves alkas — dvašā.

